

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Литовченко О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Лазарева Д. О., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Діяльність будь-якого суб'єкта пов'язана з безліччю існуючих ризиків і різноманітних кризових ситуацій, які можуть призвести до згубних наслідків. Існування ризиків є результатом того факту, що будь-яка людська діяльність пов'язана з потенційними втратами, невдачами, пошкодженнями та порушенням стабільності чи безпеки.

Оскільки економіка піддається постійним змінам, кожна організація може мати справу з існуючими ризиками в реальному середовищі та в реальному часі. Управління фінансами в організаціях також пов'язане з різними ризиками, які впливають на роботу та існування приватних і державних компаній. Управління дефіцитними ресурсами в обох типах організацій передбачає однакові правила економічної раціональності. Менеджерам приватних і державних компаній доводиться мати справу з подібними ризиками, але також з ризиками, які пов'язані з конкретними видами діяльності та різними методами фінансування.

Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовими ризиками досліджуються в працях багатьох вчених. До них відносяться: І.А. Бланк, О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко, Н.В. Сабліна, М.І. Діба та ін. Водночас багато організаційних питань щодо мінімізації фінансових ризиків ще недостатньо розроблені в теоретичному плані та потребують подальшого розгляду.

Управління ризиками – це складний процес, який передбачає визначення, управління, усунення та мінімізацію невизначених подій, які можуть мати вплив на організацію. Управління ризиками в організаціях повинні бути спрямовані на прийняття найкращих процедур для ідентифікації, оцінки та економічно ефективного управління ризиками. Інші цілі управління ризиками повинні включати усунення або зниження ризиків до прийняттого рівня та розробку систем моніторингу та опису існуючих і нових ризиків, які можуть мати негативний вплив на організацію.

Визначення цілей і задач системи управління ризиком є певним кроком у правильній організації захисту фірми від ризиків. Головною метою системи управління ризиками є забезпечення успішного функціонування фірми в умовах ризику і невизначеності. Це означає, що навіть у випадку виникнення економічного збитку, реалізація заходів для управління ризиком повинна забезпечити фірмі можливість продовження операцій, їхньої стабільності і стійкості відповідних грошових потоків, підтримки прибутковості і росту фірми, а також досягнення інших цілей. Крім головної мети, система ризиком має низку додаткових цілей. Насамперед, до них можна віднести: забезпечення ефективності операцій; встановлення придатного рівня невизначеності по відношенню до виникнення можливого збитку; законність дій та інші цілі. Склад

і зміст подібних цілей залежить від специфіки бізнесу і заходів щодо управління ризиками.

Завдання системи управління ризиком конкретизують поставлені цілі. Вони більш тісно пов'язані зі специфікою ризику і методами їх управління. Завдання виявлення можливих економічних ризиків є вихідним пунктом усієї системи управління ризиками. Основні групи завдань системи управління ризиками: виявлення можливих економічних ризиків та їх впливу на діяльність фірми; визначення принципів і процедур управління ризиками; оцінка фінансових втрат, пов'язаних з економічними ризиками; формування і реалізація програми управління ризиком, що включає перелік заходів для зниження і ліквідації несприятливих наслідків; оцінка ефективності методів управління ризиком.

Фінансовий ризик – це ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат, коли стан фінансової діяльності підприємства є невизначеним. Фінансові ризики можуть виникнути під час здійснення фінансової діяльності або фінансових угод. Управління фінансовим ризиком (ризик-менеджмент) як система включає три послідовні етапи: аналіз ризику, контроль ризику, фінансування ризику. Кожний із етапів ризик-менеджменту передбачає здійснення багатьох різноманітних заходів організаційно-фінансового характеру.

Аналіз ризику є комплексним етапом, протягом якого передбачається: ідентифікація ризиків; оцінювання ризиків кількісними методами; визначення послідовності подальших дій в конкретній ситуації. Першим кроком на етапі аналізу ризику є вивчення ситуації з точки зору того, наскільки ймовірна та чому вона присутня у суб'єкта господарювання (суб'єкта ризику).

На виникнення ризику впливає багато причин, які можна розділити на зовнішні та внутрішні фактори. Зовнішні причини, як правило, пов'язані з умовами навколишнього середовища, розташуванням суб'єкта господарювання в певному регіоні тощо. При цьому суб'єкт господарювання не має суттєвого впливу на зовнішні причини. До внутрішніх причин відносяться: статус і вид об'єкта нерухомості, характер технології виробництва, стан засобів запобігання ризику. Досить важливою внутрішньою причиною є рівень проінформованості суб'єкта господарювання про потенційний ризик та можливі наслідки виникнення цього ризику.

Суб'єктивне ставлення до ризику може бути негативним і позитивним. Негативне ставлення до ризику означає повне або часткове ігнорування ризику. Ця позиція дисципліни в теорії страхування характеризується і часто пояснюється концепцією уникнення ризику.

Після ідентифікації ризику та визначення сфери його поширення виникає потреба кількісно оцінити ризик. При цьому важливо брати до уваги два взаємопов'язані аспекти: максимальний розмір збитку, до якого може призвести даний ризик; імовірність настання події, яка може спричинити максимальний збиток.

Кількісна оцінка ризику відображає ступінь його економічної загрози.

Результати аналізу якісних та кількісних характеристик ризику є основою для визначення стратегії майбутньої антикризової діяльності, тобто подальших дій, які зводяться до встановлення контролю над ризиком або потребами у фінансуванні, що виникають в умовах кризи.

Наступним етапом процесу управління ризиками є контроль над ризиками, який має на меті повне або часткове їх усунення. Контроль ризиків здійснюється різними способами: уникненням ризику; зменшенням (мінімізацією) ризику, обмеженням (локалізацією) ризику; розсіюванням (поділом) ризику.

Уникнення ризику вважається найефективнішим, а також найскладнішим у реалізації. Це стосується фактичної діяльності з уникнення ризику. Якщо можливості раціонального уникнення ризику вичерпано, необхідно буде застосувати інші методи боротьби з ризиком. Одним із способів зробити це є профілактичні заходи, спрямовані на зниження ризику. Здійснення ефективної профілактичної діяльності потребує значних фінансових витрат на придбання різноманітних технічних засобів та проведення організаційно-технічних заходів щодо протидії виникненню ризиків.

У разі виникнення ризику, незважаючи на ретельні профілактичні заходи, буде вжито заходів, спрямованих на його обмеження (локалізацію). Можна розділити, щоб обмежити наслідки ризику. Поділ ризиків як форма контролю ґрунтується на тому факті, що компанії можуть обмінюватися пакетами акцій. Це дозволяє відмовитися від частини власного ризику та взяти на себе частину чужого ризику. Інакше кажучи, портфель активів компанії диверсифікований.

Всі перераховані вище методи управління ризиками застосовуються одночасно. Проте з погляду ефективності слід підтримувати оптимальне співвідношення цих методів.

Найважливішим кроком управління ризиками є покриття негативного впливу ризику фінансовими засобами. Кожна організація може фінансувати власні ризики або передавати ризики іншій організації за умови попередньої взаємної згоди. Самофінансування ризику, також відоме як самострахування, є формою прямого і незалежного покриття самофінансованих збитків.

Коли очікується, що втрати перевищать власні можливості економічного суб'єкта фінансування ризиків, він передає свою фінансову відповідальність за них іншим суб'єктам, які можуть фінансувати такі ризики при конкретній передачі ризику. Найбільш поширеною формою передачі умовного ризику є передача професіоналам, тобто страховикам. Суть страхування фінансових ризиків у тому, що за настанні страхового випадку спеціальна страхова організація (страховик) несе кошти, утворені з допомогою отримання страхових внесків від застрахованих осіб.

Отже, недостатня увага до проблеми існування фінансових ризиків може призвести до втрати прибутку, майна, грошей будь-якого економічного суб'єкта. Тому необхідно мати ефективну організаційну систему управління ризиками, яка дозволить вчасно їх ідентифікувати, оцінити та нейтралізувати. Мінімізувати дані ризики можна шляхом використання таких інструментів, як уникнення ризику, лімітування концентрації ризику, хеджування, диверсифікація, передача

та розподіл ризику, самострахування, страхування.

Список використаних джерел:

1. Диба М.І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». - 2008. – № 635. - С. 22-28.
2. Землячова О.А., Савочка Л.С. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. - 2012. – № 3. - С. 50-57.
3. Страхування: підручник. /Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ. 2002. - 599 с

ГАРМОНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ШЛЯХУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Литовченко О. Ю., канд. екон. наук, доцент, Нікітін С. О., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Бухгалтерський облік представляє собою частину господарського обліку, тому він не ізольований від інших облікових систем, відображає всі здійснені господарські операції, виявляє фінансові результати роботи підприємства, установи, організації, відображає господарські процеси, рух матеріальних та нематеріальних цінностей. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

В економічній інформації про діяльність будь-якого підприємства зацікавлено багато користувачів: насамперед, саме підприємство; по-друге, велике коло зовнішніх користувачів (акціонери, інвестори, кредитори, покупці, тощо) до яких відноситься і держава. Через процес всесвітньої глобалізації стейкхолдери різних країн цікавляться справами один одного. Їх інтереси найрізноманітніші, вони змінюються залежно від конкретних запитів та вимог, а іноді мають суперечливий, конфліктний характер. Тому ведення бухгалтерського обліку, відповідно до стандартів, є дуже важливою умовою, розкриття достовірної інформації. Натомість, через становлення бухгалтерського обліку за національними стандартами суттєво ускладнюється процес глобалізації та виходу підприємств на міжнародні ринки. Відтак, щоб здійснити цей перехід, необхідні певні загальні норми (стандарти) для фінансової звітності. На сьогодні міжнародні стандарти представлені власне міжнародними стандартами фінансової звітності, міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та трактуваннями. Поступово, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку будуть замінені міжнародними стандартами фінансової звітності.

Згідно стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності